

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی باشد

۲۰۲۰/۰۹/۲۴

شاه ولی ارین

په استقلال پوري اړوند خو ارزښتمن مفاهيم (شپږمه او وروستی برخه)

په دغه مقاله کې به، له ۱۷۴۷ میلادی کال نه بیا د ۲۰۲۰ میلادی کال تر ننه پوري له استقلال سره تړلي دغو ارزښتمنو مفاهیمو او ځینو تاریخي پېښو او حوادثو باندې رڼا واچول شي:

- افغانستان د یو هیواد په توګه،

- په افغانستان کې استعماري سیاستونه،

- پر افغانستان باندې بهرني استعماري یرغلونه،

- استقلال،

- د هیواد اصیل ملي قهرمانان او په نوم ملي قهرمانان او مارشالان،

- د افغان دولت او طالبانو تر منځ په روانه سوله کې د امریکا لوبې.

د افغان دولت او طالبانو تر منځ په روانه سوله کې د امریکا لوبې:

دا چې سوله د افغانانو یو عیني او حیاتي اړتیا ده، نو ځکه د سولې د عملي کولو له پاره لارې چارې لټول، مطرح کول او د ټولو افغانانو ورته رابلل، هغه څه دي چې د اوسني زمان او شرایطو غوښتنه ده.

تر هغه ځایه چې ولیدل شول، د سولې په روانو خبرو کې چې د امریکا استازی زلمی خلیلزاد او طالب مشرانو تر منځ حتماً د توافقنامې د امضا تر کچې تر سره شول، نه دا چې کومې مثبتې پایلې یې د هیواد والو په برخه کې وي، بلکې نور هم افغان وژنو زور وموند او هیواد وال یې له سترو غمېزو او اندېښنو سره مخ کړل.

ازموینو او په عمل کې وښودل شوه چې دغه هلې ځلې له پیله له تېروتنو سره تر سره شوي او لا هم له تېروتنو سره دوام لري.

زما په اند د دایمي او حقیقي سولې د عملي کېدو له پاره د لاندې فکتورونو عملي کول اړین او لازمي وو او دي:

۱- په هیواد کې د یو قوي، با ثباته نظام او دولت موجودیت چې ټولو او یا اکثریت افغانانو ته د منلو وړ وي.

۲- د ټولو افغانانو ترمنځ ملي یووالي او د هیواد لوړوګټو ته ژمنتیا.

۳- د هیواد په دننه کې د ملي اجماع له لارې د سولې د عملي کېدو له پاره واحد غږ او موضوعګري.

۴- سیمه ایزه اجماع او د ګاونډیو هیوادو د متقابل ګټو بیلانس او ورته پاملرنه.

د پاڼو شمېره: له 1 تر 3

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په څیر و لولئ

۵- بين المللي اجماع د امريکا، روسی، چين، جرمني، انگلیس او هندوستان تر منځ د افغان دولت په موجودیت کې.

۶- د طالبانو د ډلو تپلو او گروپونو تر منځ د عمل او نظر يووالي.

ترڅو چې پورتنی فکتورونه د سولې په پروسه کې عملي نه شي، په هیواد کې د سولې روانه پروسه، هسي د وخت تیروول دی.

د امریکا د لاسوهنو له امله په دولتي سیستم یا نظام کې، د گوندونو، سیاسيونو، تنظیمونو او داسې نورو ډلو تپلو تر منځ د قدرت غیر عادلانه ویش، د هیواد موجود نظام دومره سره پاشلی دی، چې سوله خو لا پر ځای پرېږده، حتا چې خپل عادي دندې نه شي تر سره کولای. دا ځکه چې بهرنیان او په خاص ډول امریکا او پاکستان نه غواړي چې په هیواد کې یو پیاوړی، ځواکمن نظام موجود وي.

بله د اندیښنو وړ ستونزه دا ده او ولیدل شول، کله چې د سولې پروسه پیل شوه په هیواد کې موجود نظام یا افغان حکومت، دومره بیچاره و، چې د سیاسيونو او گوندونو د استازو په نامه د دولت او نظام د مشورې یا تفاهم پرته قطر، پاکستان او مسکو ته سفرونه وکړل، چې دا د یو هیواد د ډپلوماتیکو اړیکو خلاف عمل و، مگر د هیواد بهرنیو د شمنانو او په سر کې امریکا روسیې او پاکستان د دې عمل له لارې د طالبانو بین المللي موقف د افغان دولت په پرتله خورا لوړ وښود.

په افغانستان کې د سرحدی، ستراتیژیکي، اتنیکي، قومي او مذهبي جوړښتونو پر اساس د اوسني وخت او شرایطو په نظر کې نیولو سره پاکستان، ایران، ازبکستان، تاجکستان، ترکمنستان، چین، ترکیه، روسیه او حتا سعودی عرب هر یو زموږ په هیواد کې یوه ډله، یا قوم او یا مذهبي اغیزې لري، د مثال په توګه ترکیه او ازبکستان د اوزبکو، تاجکستان له درې ژبو، ایران له هزاره ګانو او شعیه مذهب نه په مستقیمه او یا پټه توګه ملاتړ کوي او د خپلو اخیستل شوو ګوډاګیانو له لارې جګړو ته هم شدت ورکولای شي او هم یې په نسبي ډول کنترولولی شي.

نوځکه د امریکا پاملرنه یوازې پاکستان ته چې د طالبانو نسبت نورو ته نږدې تمویلونکی دی، تېروتنه ده. که چېرې رښتیا هم امریکا په افغانستان کې د خپلو ځواکونو د وتلو او د دایمي سولې د راتلو تکل یا پلان لري، نو د یادو هیوادو سیمه ایزه اجماع اړینه وه او ده. ځکه چې دغه هیوادونه هر یو په افغانستان کې ځانګړي موخي، اغیزې او ګټې لري.

سیمه ایزه اجماع، د دغو هیوادو د متقابلې اړیکو، ګټو او موخو د بیلابیلو، تنظیمونو، لاسوهنو او د جګړې د مهارولو اساسي لار ده، چې د امریکا، نه پاملرنه ورته د دی مانا لري چې یا امریکا په افغانستان کې سوله نه غواړي او یا هم ستره تېروتنه کوي.

سیمه ایزه اجماع د پورتنیو هیوادو تر منځ د ملګرو ملتونو، اسلامي کنفرانس غړو هیوادو او اروپایي اتحادیې د استازو په ګډون او منځګړیتوب د پورتنیو هیوادو د اندیښنو او لاسوهنو د مخنیوي یوازینی غوره لار ده چې په خواشینۍ سره امریکا ورته هیڅ پاملرنه ونه کړه.

تر هغه ځایه چې لیدل کېږي د افغانستان جګړه یوازې د افغانانو تر منځ جګړه نه ده، بلکې هغه ناولي نیابتی جګړه ورته نوم ورکولای شو چې اساساً د هند پاکستان، ایران سعودی عرب، ایران اسرائیل، امریکا چین او امریکا روسیې د هغو تضادونو د اور د لمبو اغیزې دي، چې زموږ هیواد او هیوادوال یې د دې اوردې څلویښت کلني جګړې د غمېزې سره لاس او ګریوان کړي دي.

بله د اهمیت وړ خبره د ناټو غړو هیوادو د نظامي شتون او په روانه نولس کلنه جګړه کې یې برخه اخیستل دي، چې د غه هیوادونه سره له دې چې زموږ په هیواد کې حضور لري، اما د دغې روانې جګړې په هکله توپیریزې ستراتیژي او برداشتونه لري نو ځکه امریکا باید دغه غوښتنې او موخي په جدی توګه په نظر کې ولری.

دا چې امریکا د طالبانو سره د سولې د موقطنامي تر مخه ولی د نړیوالې اجماع پرته مذاکرات پیل کړل، ممکن دا د امریکا ستره تېروتنه وي او یا بیا هم یوازې له روسیې سره د کوم تفاهم پټه معامله وي، ځکه په دې وروستیو کې د امریکا، روسیې او افغان دولت ګډه ناسته د سولې د روانو هلو ځلو په هکله یې احتمالي بیلګه یادولی شو.

د پاڼو شمیره: له 2 تر 3

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته راښوولې. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکني د لیکنيزې بنې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هيله من یو خپله لیکنه له رالیولو مخکې په څیر و لولی

زما په اند د افغان دولت او طالبانو تر منځ د سولې د پروسې په هکله د بين المللي اجماع پرته چې د امريکا، روسيې، چين جرمني، انگلستان، هند، سعودي عرب، ترکيې او د افغانستان گاونډي هيوادونه په کې شتون ونه ولري، د دايمي سولې عملي کيدل ناشوني کار دي.

ليدل کېږي چې امريکا همدا اوس د سولې د پروسې په هکله له بل هر هيواد نه يوازې پاکستان ته اهميت ورکوي، او تر ډېره حده يې غوښتنې په نظر کې نيولي دي. طالبانو ته ډېر امتيازات، بين المللي موقف لوړول او د هيواد په دولتي قدرت کې يې برلاسي کول د پاکستان غوښتنې دي او امريکا ځکه د پاکستان د دوه مخې سياست سره، سره بيا هم په سيمه کې پاکستان ته ترجيع ورکوي چې له يوې خوا وېره لري چې ډېر پخواني ستراتيژيک ملگري او د اتومي سلاح لرونکي هيواد يې له لاسه ونه وزي او په بشپړه توگه د چين او روسيې متحد نه شي او يا دا چې اتومي سلاح د افراطيونو په لاس ورته شي.

پورتنې لاملونه دا په گوته کوي چې ممکن د سولې روانې هلې ځلې او مرموز وضعيت د امريکا د جمهور رئيس ترامپ د انتخاباتي کمپاين له پاره يوه پروژې وي، نه د افغانانو له پاره د دايمي سولې د راوستلو له پاره هلې ځلې.

پای